

Motion till riksdagen

1985/86: Bo418

Gunhild Bolander och Agne Hansson (c)

Översyn av reglerna om fastighetsreglering

Lantmäteriverket bör ges i uppdrag att i samverkan med det nya ortnamnsrådet se över gällande regler vid sammanläggning och fastighetsreglering. De nu gällande reglerna har brister i fråga om att ur kulturhistorisk synpunkt slå vakt om ortnamn, traktnamn och sockengränsor. Ett bättre skydd för kulturhistoriska värden bör skapas.

Fastighetsbildning

Den löpande fastighetsbildnings- och fastighetsregisterverksamheten innefattar också ortnamnsaspekter. Med fastighetsbildning avses åtgärder genom vilka fastighetsindelning ändras. Ändringen innebär nybildning eller ombildning av fastigheter. Nybildning sker genom avstyckning, klyvning eller sammanläggning. Ombildning sker genom fastighetsreglering. Dessa förrättningar kan innebära problem när det gäller att slå vakt om och skydda kulturhistoriskt värdefulla ortnamn, traktnamn och sockengränsor.

Ort-, by- och traktnamnsaspekter

Vid avstyckning och sammanläggning av fastigheter kan ortnamn, trakt- eller bynamn helt försvinna. För att belysa problemet kan följande fall tas som exempel.

En markägare från Snottsta by köpte in mark från Ekeby by. Genom lantmäteriförrättning kom den nya gemensamma fastighetsbeteckningen att benämnas Ekeby. Dvs. den ursprungliga fastigheten Snottsta by till vilken marken inköptes förlorade till sin missräkning sitt bynamn och den nya fastigheten kom att få det allmänt förekommande traktnamnet Ekeby.

Namnet Snottsta är ett förhistoriskt namn, som finns dokumenterat på en runsten i området. Därtill kommer att Snottsta är unikt och som sådant synnerligen värdefullt för såväl ortnamnsforskning och historisk forskning som hembygdsvården. Namnet kommer nu att försvinna från kartan och om någon generation är ortnamnet Snottsta borta ur folks medvetande.

Det ovan beskrivna exemplet visar de orationella och missvisande konsekvenser som sammanläggning och fastighetsreglering i vissa fall kan få. Uppluckringen av de urgamla begreppen by, enstaka hemman och trakter bryter kontinuiteten i fastighetsindelningen och rubbar tidigare i stort sett okränkbara storheter. Sammanläggning under gemensamt namn är en

skenbar förenkling som egentligen är dess motsats och som på sikt efter fastighetsöverlåtelse och tappad kunskap om fastigheternas egentliga substans som samfälligheter och fiske m. m. kan komma att bli frö för onödiga tvister. I värsta fall kan det också ge rättsförluster för den enskilde.

Detta tillsammans med ortnamns- och de tungt vägande kulturhistoriska aspekterna gör, att tungt vägande skäl föreligger för att en översyn av reglerna bör komma till stånd.

Det bör t. ex. övervägas huruvida det är möjligt att på kartor och i andra sammanhang få infört den tidigare beteckningen, som i exemplet ovan "f.d. Snottsta by". Ett annat sätt är att i fastighetsbildningslagen införa en särskild skyddsregel för intresset av ett ändamålsenligt och vårdat ortnamnsskick.

Förändring av sockengräns

Fastighetsbildningar kan också skapa problem för sockengränserna. Nedan beskrivna exempel kan belysa den problemställningen.

Om en markägare i socken A förvärvar mark på andra sidan sockengränsen i socken B, resulterar detta vid de flesta förrättningar i att den förvärvade marken i socken B sammanläggs med fastigheten i socken A och tillförs denna socken. Sockengränsen ändras därmed i praktiken.

Vid det laga skiftet fanns det en strävan från såväl myndighet som från sockenborna att efter stora försakelser och bekymmer för lantbruket räta ut sockengränserna, ta bort enklaver och göra dem naturligt anpassbara.

I det ovan relaterade fallet går man med modern teknik bakvägen och skapar på nytt enklaver och ändrar på bestående sockengräns, sockengräns som är vedertagna, inritade på såväl den topografiska kartan som på den ekonomiska.

Ett av skälen hänger samman med de regler för kostnadsdebitering som lantmäteriverket tillämpar. I det fall ovan då den nyförvärvade marken skall registreras i den ursprungliga socknen blir kostnaden genom extraförrättning dubbelt så dyr som i det fall då marken tillförs den förvärvande fastigheten och sockengränsen justeras.

De på ovan beskrivna sätt rubbade sockengränserna leder till en rad praktiska problem. Men det har också kulturpolitiska aspekter genom att man ändrar gamla hävdvunna gränsbegrepp. För att inte dessa olägenheter skall uppstå bör reglerna för fastighetsregleringar vid sockengräns ses över.

För att inte kostnadsaspekten för markägaren i samband med fastighetsreglering över sockengränser skall få påverka gränsdragningen bör det övervägas om inte kommunerna eller staten skall ta dessa merkostnader. Kommunerna arbetar i sin planering med intakta sockengräns.

Hemställen

Mot. 1985/86

Bo418

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär en översyn av reglerna vid fastighetsreglering i enlighet med vad som anføres i motionen för att ge de kulturhistoriska värdena större skydd.

Stockholm den 27 januari 1986

Gunhild Bolander (c)

Agne Hansson (c)